

ФІЛОСОФІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА СУСПІЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

УДК 17.023.34+17.022.1

DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2025-1-1>**Борінштейн Євген Руславович**

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-0323-4457

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ СКЛАДОВІ ТВОРЧОСТІ: ПРОБЛЕМА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження. З самого народження *Homo Sapiens* людство хвилювала проблематика творчості. Творча діяльність, в процесі якої людина створює матеріальні і духовні цінності, є рушійною силою розвитку на всьому протязі існування людства. Кожне нове покоління не просто зберігає і плідно використовує те, що було створено попередніми поколіннями, а й творчо реформує і удосконалює попередню спадщину. Тому в усі часи творчість була для людини не тільки цінністю, але й невід'ємним елементом її життєдіяльності. При цьому творчість є однією з найбільш складно-суперечливих і мало вивчених категорій в науці і в соціальній філософії. А саме наукова картина світу в контексті творчості та користь творчої діяльності для суспільства фокусують базис прогресу.

Динаміка сучасного світу викликає постійно зростаючу потребу в висококreatивних людях, які здатні успішно орієнтуватися в швидко мінливих умовах і кризових ситуаціях. Одним з показників соціальної значущості людини є її здатність до творчості як універсальної характеристики людини, джерелом її самовдосконалення.

Мета дослідження – представити і обґрунтувати соціально-філософську концепцію творчого процесу, засновану на розумінні складових творчості в контексті самовдосконалення людини. **Об'єктом дослідження** є творчість як феномен буття людини. **Предметом дослідження** ми виділяємо сутнісні базиси творчості у контексті самовдосконалення людини.

Теоретико-методологічні основи дослідження. Базисом дослідження є системний підхід. В цілому методологія дослідження має міждисциплінарний характер і спрямована на обґрунтуванні нового підходу до дослідження природи і сутності феномена творчості, на основі чого представлена авторська трактування творчого потенціалу в контексті самовдосконалення людини, спираючись на страгатику системи цінностей і моралі. У роботі були використані порівняльний метод, методи аналізу і синтезу.

Результати дослідження. Розроблено оригінальну цілісну філософську концепцію творчого процесу, що інтегрує філософські та наукові знання про природу, сутність і соціальні особливості формування, розвитку та можливості реалізації творчого потенціалу людини в умовах сучасного суспільства, що трансформується, надаючи при цьому максимальну допоміжну роль оптимальному розкриттю творчих можливостей людини.

Визначено значення і співвідношення понять «креативність» і «творчість» в їх широкому та вузькому сенсі. Досліджено соціально-філософський зміст категорії «самовдосконалення людини» в контексті творчої діяльності, загальнолюдських цінностей і гуманістичної спрямованості буття.

Ключові слова: творчість, креативність, творча людина, творчий процес, творча діяльність, самовдосконалення людини, цінності, загальнолюдські цінності, гуманізм, ментальність, свобода.

Вступ. Сучасний світ існує в умовах інформаційно-постіндустріального суспільства, проте штучний інтелект не володіє можливістю створювати новачі в принциповому значенні прогресу. Тому зумовити шляхи розвитку суспільства і перспективи подальшого існування людства (за винятком деякої ймовірності омніциду завдяки російській агресії або трампізму). Такі екзистенції залежать, перш за все, від людського фактору. А, як показує практика, утилітарно-прагматична спрямованість суспільства не є, та й не може нею бути, основою вирішення глобальних конфліктів, тому що, крім локальних, регіональних, глобальних потреб і можливостей необхідно врахувати в повному обсязі весь той творчий потенціал, який присутній в історії людства в цілому, в тому числі і в досвіді національних культур минулих епох.

Творчий потенціал сучасного людства, виражений в національних, соціальних, культурних, економічних, психологічних та інших факторах, не може бути зрозумілий без усвідомлення того, що людство має свою історію міжкультурного діалогу, як основу творчості, свою історію формування кожним індивідом свого творчого ставлення до дійсності. Обидва цих плану перетинаються, доповнюються в сучасній життєдіяльності. Ігнорування хоча б одного із зазначених аспектів не дає можливості правильно проаналізувати сучасну соціокультурну ситуацію. Тільки з огляду на всю специфіку сучасних трансформацій і історико-ментальну звичку різних культурних груп вирішувати ті чи інші складнощі, ми можемо більш точно інтерпретувати проблеми творчої діяльності, як суспільства, так і індивіда. В цьому випадку виникає природна необхідність звернення не тільки до соціальної філософії, яка систематизує знання про суспільство і людину, отримане в системному полі різних наук – антропології, фізіології, соціології, культурології, психології та інших, а також до сучасних концепцій творчості, їх трансформацій в новітній час. При цьому особливу увагу слід приділити самовдосконаленню людини, без розуміння якої проведення будь-яких реформ, здійснення творчої діяльності – безглузді.

Мета дослідження – представити і обґрунтувати соціально-філософську концепцію творчого процесу, засновану на розумінні складових творчості в контексті самовдосконалення людини.

Реалізації цієї мети підпорядковано рішення наступних **завдань**:

- виявити відмінність понять «креативність» і «творчість»;
- узагальнити сучасні уявлення про творчість і обґрунтувати категоріальний статус поняття «творчий процес»;
- розкрити зміст, природу і сутність категорії «творчість» в контексті самовдосконалення людини;
- обґрунтувати ментальні основи творчості в площині соціальної філософії;
- визначити особливості оптимізації креативних процесів у сучасному суспільстві.

Об'єктом дослідження виступає творчість як феномен буття людини. **Предмет дослідження** – сутнісні базиси творчості у контексті самовдосконалення людини.

Теоретико-методологічні основи дослідження. Автор роботи в своєму розумінні проблеми ґрунтувався на ідеях: Сократа, Платона, Аристотеля, Аврелія Августина, М. Кузанського, Дж. Бруно, Ф. Бекона, Дж. Локка, Б.Спінози, Г.В. Лейбніца, Ф. В. Й Шеллінга, Й.Г. Фіхте, Л. Фейєрбаха.

У діапазоні векторів дослідження творчості, які сформувалися у ХХ столітті, можуть бути названі роботи Е. Фромма, А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, А. Бергсона, Е. Кассіра, К. Г. Юнга, З. Фрейда, Ж. Бодріяра, Ж. Дерріди, М.Фуко та інших вчених, які сформулювали загальну концепцію творчості, виходячи з основоположних уявлень різних шкіл. Р. Кетгель, Дж. Древал створили «профіль» творчості, цілісну його характеристику, виявивши кількісні та якісні співвідношення інтелектуальних, емоційних, вольових і особистісних рис homo faber.

Серед українських дослідників проблеми творчості, яких багато, слід зазначити праці, які в той чи іншій мірі аналізували проблеми, згадані у цьому дослідженні. Слід зазначити ідеї Б. Новікова [1], Н. Саноцької [2], Л. Тарасюк [3], Ю. Черножука [4]. Також необхідно виділити спрямованість української наукової думки на дослідження творчої особистості, що простежується у працях М. Гальченко [5], Л. Кохан [6], О. Овчарук [7] та інших.

Дослідження в цілому ґрунтувалося на використанні системного підходу, так як логічні висновки автора базувалися на аналізі проблем життєдіяльності людини і функціонування суспільної системи. В цілому методологія дослідження має міждисциплінарний характер і спрямована на обґрунтуванні нового підходу до дослідження природи і сутності феномена творчості, на основі чого представлена авторська трактування творчого потенціалу в контексті самовдосконалення людини, спираючись на стратегії системи цінностей і моралі. У роботі були використані порівняльний метод, методи аналізу і синтезу.

Результати дослідження. У процесі переходу міфу до логосу осмислення творчості стає проблемою філософії. Значення творчості особливо виділяється в процесі буття людини. Носієм буття стає людина, наділена творчим началом. В Середньовіччі творчим началом світу виступає Бог, а вершиною його творіння стає людина. Людська творчість розглядається в ті часи як «образ і подоба» божественного творіння. Метою існування людини є повернення її до первісної злитості з Богом. Поступово теологічне розуміння сутності творчості починає замінюватися антропологічним, яке набирає силу в епоху Відродження, розглядаючи людину як єдність тілесно-чуттєвого і духовно-душевного. Поширення пантеїзму, що отожднює природу з Богом і, наділяє природу божественним творчим потенціалом, призвело до розуміння людини як істоти природного, а значить – повноправного суб'єкта творчості.

Починаючи з Нового часу у вивченні проблеми творчості відбувається перехід від розуміння феномену творчості як духовного явища, суб'єктом якого виступає Бог, до абсолютизації людини як суб'єкта творчості, тобто стверджується, що існує тільки творчість людини. Вона починає розглядатися як самодостатнє явище, як розвиток творчої активності природи. В епоху Нового часу формується розуміння творчості як діяльності, що веде до створення нових результатів. При цьому духовна основа творчості трансформується в своїй спрямованості до розумових здібностей людини. Якщо мислителі епохи Просвітництва оперували поняттям «розум» в контексті творчої діяльності, то представники німецької класичної філософії основним інструментом творчості вважають уяву, а творчість розглядається як саме буття.

Необхідно зазначити, що величезний внесок у розробку теорії творчості зробили українські вчені. Так, Г. С. Сковорода першим в історії філософської думки систематизував погляди на людину як творчу істоту, здатну до саморозвитку шляхом розгортання своїх потенційних можливостей і природних здібностей при наявності свободи і умов. Для цього в своє вчення про «трьох світах» і «двох натурах» він вводить категорію «спорідненості» [8]. Ідеї Г.С. Сковороди про серце як символ людського в людині були підхоплені П.Д. Юркевичем, який говорив, що моральний розвиток людини починається з руху серця, яке є джерелом творчої активності, так як серце виробляє те нове, яке не можна передбачити розумом [9].

Ідеї І. Канта можна розглядати як становлення вчення про творчу сутність людини, діалектику Г.В. Гегеля – як методологічну основу майбутньої теорії творчості, а розуміння творчості як діалогу (Й.Г. Фіхте, Ф. В. Й. Шеллінг, Л. Фейєрбах) – як змістовну характеристику творчого процесу.

В кінці XIX ст. поширюються емпіричні трактування феномена творчості, що направляють наше розуміння на людську діяльність, яка обумовлена матеріальними умовами і соціальним оточенням.

Подальша еволюція поглядів на сутність творчості заснована на формуванні опозиції раціональному в особі ірраціоналізму в ідеях представників екзистенціалізму і фрейдизму, що ставлять на передній план такі складові духу як воля, інтуїція, несвідоме. Так А. Бергсон творчий порив вважав сутністю світу.

У сучасно розумінні, яке складається після Другої світової війни, творчість інтерпретується як творення нових смислів, як сутнісний прояв людини в світі. Причому творче начало, його процес і результат обов'язково супроводжуються гуманістичними ідеалами і загальнолюдськими цінностями. В іншому випадку сенс творчості може тлумачитися в споживацько-прагматистському ключі, в масштабі цілей і цінностей, які виражають вузькі регіональні або групові інтереси, що і вилилося в дві світові війни. Звідси виняткова важливість своєчасної об'єктивної

оцінки суспільної значущості творчої діяльності, творчого процесу та їх наслідків. Сенс творчості передбачає в якості одного з необхідних «вимірів» усвідомлену відповідальність суб'єкта творчості.

У цьому контексті з'являється розуміння, що самовдосконалення людини є найважливішою областю творчості, котре знаходить високий гуманістичний сенс. Але творчість в контексті самовдосконалення людини передбачає разом з тим творчість нових, вищих смислів. Таким чином, аналіз проблеми творчості пов'язаний з аналізом проблеми творчості нових смислів.

Творчість – це, перш за все, спадкоємність і успадкування всієї історії культури людини і людського. У людській творчості повинні бути не розрізнені, а з'єднані культура пізнавальна, моральна, художня і культура спілкування. Тому новизна результату, його зовнішня оригінальність не є критерієм творчості. Оновлення тільки тому і притаманне творчості, що воно одночасно пов'язане з поглибленням, зануренням людини в культурну історію людства, з творенням нових смислів.

За своєю суттю, **творчість** є процесом і результатом людської діяльності, що створює якісно нові матеріальні і духовні цінності і відображає постійний процес самовдосконалення людини. Отже, творчість і діяльність взаємопов'язані: не існує бездіяльної творчості, а творчість є проявом творчої активності, яка реалізується в певному результаті. Але яким чином це відбувається? Саме для розуміння цього необхідно дослідити специфіку творчого процесу.

Творчий процес є основою соціокультурно-духовного потенціалу і механізмом реалізації творчої сутності людини, так як зумовлює майбутнє життя і діяльність людини, міру її активності до себе та інших людей, природі та суспільства.

Головна особливість творчого процесу людини полягає в тому, що він (процес) діє як цілісний механізм, об'єднуючи фізіологічні, енергетичні, інформаційні, соціокультурні та духовні ресурси для отримання результату у вигляді народження нових форм буття, тобто нової об'єктивної і суб'єктивної реальності. Якщо діяльність – це процес активного освоєння людиною світу і самовдосконалення самої людини, то творчість – це результат діяльності, її кінцева ланка.

Основою творчого процесу є діяльна складова його творчої активності. Діяльне ставлення людини до світу виражається ланцюжком категорій «можу» – «знаю» – «вмію» – «хочу» – «вибираю» – «дію». Ланка «можу» пов'язана з тілесними складовими (біофізіологічні і психологічні), які проявляються в задатках, здібностях, емоціях, волі, характері, темпераменті. У ланках «знаю» і «вмію» задіяні біологічні та інформаційно-інтелектуальні потенціали, коли природні задатки отримують звичні навички до діяльності, переростають у потреби. Здатність до мислення проявляється у вигляді понять, знання та інтелекту, що веде до змін діяльності, яка стає основою первинного навчання людини. Щоб стати основою для розвитку пізнавальної здатності людини, її складові (пам'ять, знання та інтелект) повинні знайти цілеспрямованість, яку забезпечує спонукально-мотиваційний потенціал (ланка «хочу»), основою якого виступають потреби та ідеали.

Потреба у творчості виступає як узагальнення всіх рівнів потреб людини, де перший (базовий) – це біологічні (вітальні) потреби; другий – потреба в пізнанні, діяльності і спілкуванні; третій – потреба в подоланні і розвитку; четвертий (завершує ієрархію потреб) – потреба у творчості, яка проявляється як потреба «для себе» і потреба для «інших».

Потреба в самовдосконаленні – складова частина творчості, яка виступає як комплексна духовна потреба, як справді родова потреба людини, яка не завжди збігається з розвитком творчого потенціалу людини. Основою творчого потенціалу людини є її діяльнісна складова.

Самовдосконалення людини – це комплексне явище, яке включає в себе: осмислення самодіяльності і соціального управління; вольові зусилля, її фізичну і розумову енергію. Але все це проявляється тільки в процесі спілкування і професійної діяльності, тільки в спілкуванні людина розвиває свої творчі потенції. Тому творчість, як і саме буття людини, є постійне спілкування і співробітництво.

Сьогодні форми спілкування розширюються. Якщо раніше воно відбувалося у формі «людина-людина», то сьогодні спілкування може здійснюватися також у формах «людина-комп'ютер» і «людина-комп'ютер-людина».

Спілкування між людиною і комп'ютером – це взаємодія мислячого, що володіє волею і свідомістю Я з неживим штучним інтелектом. Якщо людина реалізує свої цілі, визначає засоби для їх досягнення, то комп'ютер не має мотивів для вирішення завдань і для ведення діалогу з людиною-партнером. Мета задається комп'ютеру ззовні, йому немає необхідності вступати в діалог. Взаємодія з комп'ютером тільки зовні нагадує діалог. Ця подібність породила поняття «комп'ютерної антропології». Дослідження мислення людини доводить, що діалог з комп'ютером якісно змінює інтелект людини, її розуміння дійсності. Включаючи комп'ютер в структуру своєї інтелектуальної діяльності, людина стимулює творче мислення і зростання інтелектуальних здібностей індивіда, розвиваючи творчий потенціал завдяки збільшенню обсягу отриманої інформації та наданню поштовху для активної пізнавальної діяльності. Це розширюючи можливості для продуктивної творчості; формуючи нові види діалогу (електронна пошта, чати, письмове спілкування та інше).

У творчій діяльності результат залежить не стільки від отриманої інформації, а й від її розумового перетворення суб'єктом творчості. У процесі пошуку він перериває логічні роздуми стрибками інтуїції, здогадками, польотами уяви.

З розвитком творчого мислення, розумінням і усвідомленням своєї індивідуальності людина починає відчувати цінність свого існування і здатність змінювати навколишній світ.

При цьому слід підкреслити значимість свободи для розвитку творчого початку. Тільки вільна людина здатна розвивати свій творчий потенціал.

Висновки

1. У понятті «творчість» виділяються дві протилежні сторони її сутності: з одного боку, її можна ідентифікувати з природними процесами еволюції (ідеї глобальної креативності), а з іншого боку, вона виступає в якості прояву продуктивної людської діяльності. У широкому сенсі, креативність – це універсальна властивість буття і принцип еволюційного розвитку. У такому трактуванні креативність і творчість є рівнозначними феноменами людини, тому допустимо говорити про творчість людини і творчості як сумісних явищах. У вузькому сенсі, поняття «креативність» характеризує унікально-індивідуальні аспекти особистості – міру її творчої обдарованості, мислення, оригінальності. Відмінність творчості і креативності полягає в тому, що унікальність творчого процесу ґрунтується на здібностях і натхненні автора, а креативність є, більш за все, технологією творчого процесу.

2. У великій мірі творчість проявляється тільки в процесі діалогу з іншим, так як в діалозі інший добудовує мене, повідомляючи мені новий сенс. Людина розкриває себе у вільній комунікації з іншими людьми і з природою, що здійснюється в процесі діалогу як універсальної форми його існування. Діалог – це взаємодія людини з іншим, де я знаходжу в іншому, а іншого – в собі. У процесі цієї взаємодії інший добудовує мене, повідомляючи мені новий сенс. Отже, діалог, як варіант комунікації, виступає важливою складовою творчої діяльності людини. Тому за своїм змістом (а не за своєю природою) творчість є комунікативно-діалогічним актом.

3. З точки зору соціальної філософії творчість – це завжди активна взаємодія людини і суспільства, це діяльність, в якій людина цілеспрямовано змінює світ, що оточує його, створюючи при цьому нове, соціокультурно-значуще. Буття людини здійснюється в різних формах, серед яких виділяються духовна і діяльна. Духовна форма буття розуміється нами як сутнісна характеристика людини, ступінь залучення людини до базисів людської культури, морально-етичних принципів і гуманних цінностей, що виступає певним ступенем гармонійної єдності внутрішньої людської природи і співвідноситься з універсальними закономірностями розвитку. А творчість в даному ракурсі є способом актуалізації складової людства. При цьому людина, перебуваючи постійно в процесі самовдосконалення, може створювати (творити) своє буття, трансцендентально трансформуючи цінності і якість життя.

4. Творчість, перетворюючи деякий соціокультурний простір можливих рішень (відносини, норми, цінності і так далі), змінює культуру. Творчість спрямована на соціокультурне творення, створення нових соціокультурних форм. Креативні потоки творчості

трансцендентально виходять за рамки людини завдяки її постійному самовдосконаленню, розширюючись до суспільства, суспільних цінностей і орієнтуючись в цілепокладанні на значення користі та інновації. Тільки вільна людина може трансцендентально займатися творчістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новіков Б.В. Філософія як теорія і методологія творчості. *ВІСНИК НТУУ “КПІ”*. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 2. 2011. С. 108-113.
2. Саноцька Н. Феномен творчості в контексті середньовічної філософії. *Вісник Львівського університету*. Серія філософські науки. 2012. Випуск 15. С. 145–153.
3. Тарасюк Л.С. Креативність як феномен людського буття в культурі: дис. ... канд. філос. наук : 26.00.01. Київ, 2011. 193 с.
4. Чорножук Ю.Г. Психологія творчості. Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ. Одеса: Державний заклад ПНПУ ім. К.Д.Ушинського. 2010. 182 с.
5. Гальченко М.С. Стратегії розвитку творчої особистості в науковій освіті / Стратегії формування творчої особистості: методи, прийоми, форми: колективна монографія / авт. кол.: В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, Є. Р. Борінштейн, М. С. Гальченко, М. В. Ліпін, Д. В. Погрібна, Н. В. Савчук, О. А. Федорчук. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. С. 145-192.
6. Кохан Л.В. Особливості формування творчої особистості. *WORLD SCIENCE*. № 1(5), Vol.3, January 2016. С. 31-32.
7. Овчарук О.В. Творча особистість як суб'єкт культури в парадигмальних вимірах осмислення. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. № 2. 2021. С. 1-8.
8. Сковорода Г. Повне зібрання творів. У 2-х т. Київ: Наукова думка, 1973. Т. 1. 532 с.; Т. 2. 576 с.
9. Юркевич П. Д. Вибране. Київ: Абрис, 1993. 416 с.

REFERENCES

1. Novikov B.V. (2011). Filosofiia yak teoriia i metodolohiia tvorchosti [Philosophy as a theory and methodology of creativity]. *VISNYK NTUU “KPI”*. Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika. Vypusk 2. S. 108-113. [in Ukrainian].
2. Sanotska N. (2012). Fenomen tvorchosti v konteksti serednovichnoi filosofii [The phenomenon of creativity in the context of medieval philosophy]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Seriiia filosofski nauky. Vypusk 15. S. 145–153. [in Ukrainian].
3. Tarasiuk L.S. (2011). Kreatyvnyist yak fenomen liudskoho buttia v kulturi [Creativity as a phenomenon of human existence in culture]: dys. ... kand. filos. nauk: 26.00.01. Kyiv. 193 s. [in Ukrainian].
4. Chornozhuk Yu.H. Psykholohiia tvorchosti [Psychology of creativity]. *Navchalnyi posibnyk dlia studentiv pedahohichnykh VNZ*. (2010). Odesa: Derzhavnyi zaklad PNPu im. K.D.Ushynskoho. 182 s. [in Ukrainian].
5. Halchenko M.S. (2020). Stratehii rozvytku tvorchoi osobystosti v naukovi osviti [Strategies for the development of creative personality in scientific education] / Stratehii formuvannia tvorchoi osobystosti: metody, pryimy, formy: kolektyvna monohrafiia [Strategies for forming a creative personality: methods, techniques, forms: collective monograph] / avt. kol.: V. H. Kremen, V. V. Ilin, Ye. R. Borinshtein, M. S. Halchenko, M. V. Lipin, D. V. Pohribna, N. V. Savchuk, O. A. Fedorchuk. Kyiv : Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy. S. 145-192. [in Ukrainian].
6. Kokhan L.V. (2016). Osoblyvosti formuvannia tvorchoi osobystosti [Features of creative personality formation]. *WORLD SCIENCE*. № 1(5), Vol.3, January. S. 31-32. [in Ukrainian].
7. Ovcharuk O.V. (2021). Tvorchia osobystist yak subiekt kultury v paradyhmalnykh vymirakh osmyslennia [Creative personality as a subject of culture in paradigmatic dimensions of understanding]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. № 2. S. 1-8. [in Ukrainian].
8. Skovoroda H. (1973). Povne zibrannia tvoriv [Complete works]. U 2-kh t. Kyiv: Naukova dumka. T. 1. 532 s.; T. 2. 576 s. [in Ukrainian].
9. Yurkevych P. D. (1993). Vybrane [Favorites]. Kyiv: Abrys, 1993. 416 s. [in Ukrainian].

Borinshtein Yevgen Ruslavovych

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,

Head of the Department of Philosophy,

Sociology and Management of Sociocultural Activities

The state institution "South Ukrainian National Pedagogical University

named after K. D. Ushynsky"

26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

orcid.org/0000-0002-0323-4457

SOCIO-PHILOSOPHICAL COMPONENTS OF CREATIVITY: THE PROBLEM OF HUMAN SELF-IMPROVEMENT

Relevance of the study. *Since the birth of Homo Sapiens, humanity has been concerned about the problems of creativity. Creative activity, in the process of which a person creates material and spiritual values, is the driving force of development throughout the existence of mankind. Each new generation not only preserves and fruitfully uses what was created by previous generations, but also creatively reforms and improves the previous legacy. Therefore, at all times, creativity has been not only a value for a person, but also an integral element of his life. At the same time, creativity is one of the most complex and poorly studied categories in science and social philosophy. Namely, the scientific picture of the world in the context of creativity and the benefits of creative activity for society focus the basis of progress.*

The dynamics of the modern world causes an ever-growing need for highly creative people who are able to successfully navigate rapidly changing conditions and crisis situations. One of the indicators of a person's social significance is his ability to create as a universal characteristic of a person, a source of his self-improvement.

The aim of the study is to present and substantiate the socio – philosophical concept of the creative process, based on the understanding of the components of creativity in the context of human self-improvement. **The object of research** is creativity as a phenomenon of human existence. **The subject of the research** is the essential foundations of creativity in the context of human self-improvement.

Theoretical and methodological foundations of the research. *The basis of the study is a systematic approach. In general, the research methodology is interdisciplinary in nature and is aimed at substantiating a new approach to the study of the nature and essence of the phenomenon of creativity, on the basis of which the author's interpretation of creative potential in the context of human self-improvement is presented, based on the stratagems of the value system and morality. The paper used a comparative method, methods of analysis and synthesis.*

Research results. *An original holistic philosophical concept of the creative process has been developed, which integrates philosophical and scientific knowledge about the nature, essence and social features of the formation, development and possibility of realizing the creative potential of a person in a modern society that is being transformed, while providing the maximum auxiliary role to the optimal disclosure of human creative capabilities.*

The meaning and correlation of the concepts of "oeuvre" and "creativity" in their broad and narrow sense is determined. The socio-philosophical content of the category "human self-improvement" in the context of creative activity, universal values and humanistic orientation of being is studied.

Key words: *oeuvre, creativity, creative person, creative process, creative activity, human self-improvement, values, universal values, humanism, mentality, freedom.*